

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի, Լուսնային համարները 7 կոպեկով:

Քիֆիլիսով գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция «Мшакъ».

կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Տ է Լ Է Ք Օ Ն № 253.

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

Տ է Լ Է Ք Օ Ն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՀԱՐԱՐ ԹՂՈՍՏՈՒՄ Ե

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը՝ թէ՛ Ռուսաստանի և Ռուսիայի մէջ և արտասահմանում 10 ռուբլի, տաճարի մէջ և տաճարի ամսականը՝ 9 ռ., ինչ և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ., ամսական 1 ռուբլի:

Գրվել «ՄՇԱԿ» կարելի է ՌՍԲԱԳՐԱՍՏԱՆԻ:

Օտարաբարացիները պէտք է դիմեն հետևեալ հասցեով՝ Тифлисъ, Редакция «МШАКЪ»: իսկ արտասահմանից՝ Tiflis. Rédaction «MSCHAK»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հին կուլտուրայի մի մնացորդ. Յունաստանի և Կրետէի.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նոր ձեռագիր պոէզիան, Մատենադարանի շէնքի ճարտար. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերջին անդերձարեւներ. Նամակ Թիւրքիայից. Նամակ Ֆրանսիայից. Նամակ Գերմանիայից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱՅԻՆՆԵՐ.—ՑԱՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՄԱԿԱՆ. Նամակ Գերմանիայից:

ՀԻՆ ԿՈՒՆՏՈՐԱՅԻ ՄԻ ՄՆԱՅՈՐԴ

Մեր խօսքը ասորիներին մասին է: Ասորիները քաղաքական զեր չեն կատարել վերջին դարերի պատմութեան մէջ և չեն էլ կարող կատարել ներկայումս: Նրանք մի փոքրիկ քրիստոնեայ ազգութիւն են կազմում, որ ապրում է Թիւրքիայի և Պարսկաստանի մէջ և մասամբ Ռուսաստանի սահմաններում և որը, իբրեւ ոչ-մահ-մետական տարր, ենթարկվել է ճնշումների և հայաճանաչների, զորք լինելով պաշտպանութիւնից: Այդ ժողովրդի մի մասը, որ բնակութիւն է հաստատել լեռնային

ԲԱՆԱՍԻՄԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ

Հայդելբերգ, յուլիսի 10/22-ին
Ի՞նչ է Ռուսաստանը. նպատակը.—Յիզելերի կարծիքով, իւրաքանչիւր Ռուսաստանը պէտք է լինի համալսարան, բոլորովին նորմալ կերպով կառուցված և զիտութեան շտեմարան և մի ուրիշ կոչման համար նախապատրաստվելու ասպարէզ: «Այնպէս որ այն հարցին թէ՛ ի՞նչ եւս ուղղում դառնալ» ամէն մի Ռուսաստանը իրան իրաւունք է համարում պատասխանել. «Եւս ուղղում եմ քանանայ դառնալ» և շատ ուղղում եմ աստուածաբան դառնալ: Բայց այս երկու պատասխանները բաւականին տարբերվում են միմեանցից: Մենք՝ գերմանացիներս, առհասարակ, այնքան էլ սովոր չենք Ռուսաստանը էութիւնը կոչումից բաժանել, մենք hommes d'action ենք, մեզանում Ռուսաստանը սովորաբար կապված է «մի բան դառնալու» հետ: Իսկ Անգլիայում հարցը բոլորովին ուրիշ կերպարանք ունի. այնտեղ շատերը սովորում են առանց «մի բան դառնալու» մտադրութեան:

Այս խորհրդածութիւններն առաջ են գալիս նոյն իսկ Ռուսաստանի մօտիվներէն. արդարեւ, իւրաքանչիւր Ռուսաստանը սովորում է կամ գերմանական ոգեւորութիւնից գրգռված, կամ թէ՛ «մի բան դառնալու» նպատակով: Յիզելերը առաջինի մէջ

տեղեւորում, կարողացաւ աւելի համարձակ կերպով պաշտպանել իր իրաւունքները և սեփականութիւնը, շատ անգամ ազատ մնալ կանոնաւոր հարկատուութիւնից, ինչպէս այդ աջողեցրել են և ուրիշ լեռնաբնակ քրիստոնեայ ժողովուրդները:

Ասորիները այնքան փոքր են թւում և նրանց բնակած երկիրները իրանց մէջ պարունակում են այնքան բազմաաւար ժողովուրդներ, որ առանձին ասօրական խնդիր ծագել չէ կարող: Եւ ի՞նչ այսօր այդ ազգութիւնը իր վրա է դարձնում մեր ուշադրութիւնը, միայն այն պատճառով է, որ նա էլ, իբրեւ քրիստոնեայ տարր, զոհ է դարձել ընդհանուր հայաճանաչի: Յաւայի կը լինի, եթէ ասորիներին պատահած մահաւոր դժբաղդութիւնը մեծանայ, լայն ծաւալ ընդունի և հրեշտէ այն բոլոր տեղերը, ուր ապրում են նրանք, խառն մահ-մետականների հետ: Նրանք եւս կուլտուրական ազգ են և նրանց նուազելով ու ոչնչանալով՝ պէտք է ընդարձակի հակակուլտուրական տարրերի սանձարձակ արշաւանքների ասպարէզը: Նասերին յայտնի է, որ ասորիները վերջին տարիները սկսեցին Ռուսաւորութիւն դարձնել կրթական գործի վրա և նրանց երիտասարդ մասը մտածում է դպրոցի, գրքերի տարածման և առհասարակ ժողովրդական դարգացման մասին: Ուրիշ կողմերում եւրոպական և ամերիկական միտիոնարները կարողացան բազմաթիւ աշակերտներ և նոյն իսկ աշակերտութիւններ գրաւել իրանց դպրոցները և մի ասորի կրթված երիտասարդ նոյն իսկ փորձեց ասորական լեզուով մի լրագիր հրատարակել իր հայրենի երկրում:

ձմարիտ է, պատմական ձախող հանգամանքներ կազմեցութեան տակ ասորիները կորցրել են իրանց նախնիների ազդեցիկ քաղաքականութեան զերը և իւրաքանչիւր են շատ պակասութիւններ, սակայն նրանք կազմում են կուլտուրական հակամեծերը: Ներշնչված, դէպի առաջ՝ ձգտող մի տարր, որ կամենում է բարեփոխել իր կեանքը եւրոպական սկզբունքներով և որը, կուլտուրական իր հակամեծերի շնորհիւ, կը կարողանայ մաքառել իր պակասութիւնները:

տեւորում է երկրորդը արտագույնում, որովհետեւ զգիտութեան մարտը միմյուրեւորումն արարելը, նրա իսկական նիւթը ծծելը «մի բան է» դարձնել, որը իր արծաթափայլ շողով նուիրագործում է մարդկային կեանքը: Նա փորձում է այս երկու մօտիվները ներդաշնակացնել բայց նրանց ծաղրահեղ և միակողմանի արտաշնչութիւնը՝ մի կողմից նեղ կարի երիտասական հակառակում և միւս կողմից սուս և կեանքի հոսանքից անջատված կազմակերպչական հոսանքի շնորհիւ, որի, եթէ կարելի է այսպէս ասել, գերմանական յատկանիշը՝ այնքան գեղեցիկ կերպով բնորոշել է դեռ. Բօկլը՝ իր «Անգլիայի քաղաքակրթութեան պատմութեան» մէջ.—«Իրիտ դատապարտութեան է ենթարկւում:

Այստեղ նա արդէն չօչալում է վերոյիշեալ հարցի միւս երեսը.—ինչ է համալսարանի նպատակը. «Համալսարանը գիտութիւնները հովանաւորող հիմնարկութիւն է.—ու իբրեւ, պատասխանում է յարգելի մանկավարժի. այդ վերացական պաշտօնը ամենից շատ կարելի է գիտութիւնների ճեմարանին վերադասել, բայց համալսարանը գործ ունի ոչ միայն անշուշտ աւարկաների և գրքերի, այլ և մարդկանց հետ: Ուրեմն ինչ պէտք է լինի նրա յարաբերութիւնը այս վերջինների հետ.—միայն մասնագէտներ և որոշ պաշտօնականներ պարտաւորել.—այս հարցին էլ բացասական պատասխան է տալիս և հետեւել կերպով և սահմանում համալսարանի նպատակը.—«Ոչ իրական կեանքից բաժնված ակադեմիականութեան և ոչ գիտու-

ղէմ և դառնալ քաղաքակրթ ժողովուրդ փոքր-սփռայի սահմանների վրա:

Եւ որքան շատ կը լինեն առաջաւոր Անիայի զանազան խորշերում կուլտուրական տարրեր, այնքան աւելի հաստատ կարելի է յուսալ, որ բարեփոխված պայմաններում այդ երբեմն նշանաւոր երկիրը կը կարողանայ արագ կերպով վերականգնել և սկսել կուլտուրական կեանքի ընթացքը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԿՐԵՏԷ

Երեկ, օգոստոսի 2-ին, Ռուսաց գործակալութիւնը մեզ լուր բերեց, որ յայն օֆիցերները փախում են Կրետէ իրանց եղբայրակիցներին օգնելու համար: Դա նշան է թէ ինչ ոգեւորութիւն է տիրում ամբողջ Յունաստանում:

«Temps» լրագիրը հայտարարում է, որ, յիշուի, հասարակաց կարծիքը Յունաստանի մէջ վերին աստիճանի գրգռված է Կրետէի և մասամբ Մակեդոնիայի խնդիրների պատճառով: Աթէնքից հեռագրում են, որ գիւնթական միւնիստրը զեկուցում է արեւ թագաւորին, թէ յունաց զօրքը ամբողջովին մասնակից է եղել այն ագիտացիային, որի նպատակն է՝ զինաւորված օգնութիւն հայթայթել Կրետէի և Մակեդոնիայի ապստամբներին:

«Կանանց օրագիր» խմբագիր Թիլին Պարէնը կաղնկարդել է կանանց կոմիտեաներ Յունաստանի բոլոր գլխաւոր քաղաքներում, որոնց նպատակն է օգնութիւն ցոյց տալ կրետացի փախտակցաների կանանց և երեխաներին:

Յունական կառավարութեան վիճակը շատ դժուար է այդպիսի ընդհանուր յուզման ժամանակ, բայց այնու ամենայնիւ նա ամեն կերպ աշխատում է չեզօքութիւն պահպանել, որքան հնարաւոր է: Աթէնքի լրագիրները միաբերան յայտարարում են, որ չը պէտք է լուրջ նշանակութիւն տալ Թիւրքիայի և պետութիւնների առաջադրութիւններին, և յորդորում են կառավարութիւնը վարվել այնպէս, ինչպէս պահանջում են ազգային շահերը:

«Vossische Zeitung» ապել է կրետացիների մասին մի շատ համակրական յօդուած և երկիւղ է կրում, որ Կրետէում էլ կարող են տեղի ունենալ զուրկ պրակտիկայի ծառայել, այլ դիտութեան միջոցով կոչման և պաշտօնի մարդիկ պատրաստել:

Ահա այս դադալարին յարմարվելու համար նա պահանջում է, որ Ռուսաստանը իր նեղ մասնագիտական միջավայրից դուրս սաւառնի և համալսարանում շարունակ պարարտ կովի յետեւի չլինի, առատ իւղ ստանալու համար, այլ թափանցի մի աւելի լայն աշխարհ, ընդհանուր կրթութեան աշխարհը: Պատու է նախաձեռնապէս այսպէս է բնորոշում այդ կրթութիւնը, «Պարզ և խոր ճանաչողութիւն բնական և պատմական երևոյթիւնների, հաստատուն որոշում նպատակների և յարաբերութիւնների. տառա-նումներէն անկախ և մարդկային բարձրագոյն ձգտումներով սահմանված կամք. քննարկ զգացմունքը արժանաւորութեան և պատշաճաւորութեան. վերջապէս աղերս հաճախելով կովիւն մի նուրբ զգայական անուշիւն:

Այս կրթութեան բովանդակութիւնը Յիզելերը միանգամայն անհրաժեշտ է համարում, որովհետեւ դրանով միայն կարելի է ձեռք բերել այսպէս կոչված «կեանքի աշխարհայեացիացը»:

Ահա այսպէս յարկաբար առաջ գնալով՝ նա վերջապէս խօսում է Ռուսաստանի իր իրաւունքի մասին, ասում է նա.—այն իրեւելի մի իրաւունք է մասին, ասում է նա.—այն իրեւելի մի իրաւունք է համարել կապված լինի տեսական ամեն մի հայեացքի հետ և ապագայ կեանքի իւրաքանչիւր դժբաղդ կամ երջանիկ պատահարների դէմ անդրդելի մնալ: Մարդ պէտք է ունե-

նենալ այնպիսի սարսափելի խոգութիւններ, ինչպէս Հայաստանում: Լրագիրը գտնում է, որ յունաց թագաւորը շատ էլ չը պէտք է ընդդիմանայ իր ժողովրդի զգացումներին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԶԵՆԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Մի քանի ժամանակ առաջ «Новое Время» լրագիրը հրատարակ հանեց մի նշանաւոր «Ռուսաստանը Ռուսների համար»: Շատերը զրեցին այդ նշանաւորի դէմ, նոյն իսկ այդ լրագրի աշխատակիցներից մէկը, և ցոյց տուցին, որ Ռուսաստանը պէտք է աւելի լայն կերպով դնի իր զարգացման խնդիրը, քան թէ միայն սահմանափակելով նրան Ռուսների անունով: Այժմ և «Новое Время» խոստովանելով, որ վարչական կարգադրութիւններով անկարելի է ստեղծագործական հետաքննչութիւնը առաջ բերել և որ ոչ ոք չէ ցանկանում Ռուսների անունով կործանել կուլտուրական ազգութիւնները ստեղծածները, առաջարկում է հետեւել կերպով հասկանալ իր հրատարակած նշանաւորը:

«Ռուսաստանը Ռուսների համար» նշանաւորը պարծենկոտութեան և ազգային հպարտութեան նշանաւոր չէ. դա չէ նշանակում չը յարգել ուրիշի անձնաւորութիւնը, ուրիշի աւանդական և ամենաթանկ համակրութիւնը և չը նշանաւորը ցոյց է առնում Ռուս ժողովրդի զեկալարող դերի զիտակցութիւնը Ռուսաստան կուլված աշխարհադրական մարմին համար, սէր դէպի այդ ժողովրդի հոգեկան իրեւելները, հաւատ դէպի նրա ոյժերը: «Ռուսաստանը Ռուսների համար» նշանաւորը սովորեցնում է արիւթիւն՝ համբերութեամբ և յամառութեամբ աշխատել ստացած ժառանգութեան վրա, հաւատալով Ռուսաց պատմութեան ոգուն և չընդունելով մեր անապոյտութիւնները իբրեւ ապացոյց այն բանի, թէ մեր ժառանգութիւնը իբր թէ չափազանց մեծ է մեր ոյժերից, թէ աւելի խելացի կը լինէր աւելի թիւ պահանջներով առաջ դալ, որովհետեւ այդ կը լինէր և աւելի ձեռնուռ և ակորթելի: Այդ-

նայ իդէալներ, բարձր մտքեր, վստահ նպատակներ, որոնք նրան կեանքի ամենօրեայ և սովորական մակերեսովից հեռու տալանք, ոյժ ու կարողութիւն պարզեւն և ձգտում per aspera ad astra. Բայց մեր երիտասարդութիւնը կարծես անընդունակ է իդէալներն այնքան բարձր պահելու, այսպէս կերպով իր հոգու առաջ պատկերացնելու: Չեզանից ստացած բազմաթիւ նամակներից մէկում մի պարոն՝ կէս յուսահատական և կէս միտիւրական տօնով պահանջում է, «Տուեք մեզ իդէալներ, բայց այնպիսիներ, որոնք կարողանան մեզ հաւատ ներշնչել և ոչ թէ այն հնացածները, որոնցից մենք՝ երիտասարդներս, այլ ևս ոչինչ լսել չենք կամենում»: Պարոններ, իդէալներ մեզ ոչ ոք չէ կարող տալ. այն ինչ որ տրվում է անբովանդակ պատկեր միայն, մեր իդէալները մենք՝ ինքներս, պէտք է ստեղծենք. նրանք պէտք է լինեն պտուղ մեր սեփական հոգեկան ջանքերի. նրանք պէտք է առաջնան մեր Ռուսաց, ձգտումներից, կեանքի և մարդկութեան մասին ունեցած աշխարհահայեացքից, վերջապէս այն բոլորից, ինչ որ մենք լսում ու կարդում, մտածում և դժուար, ցանկանում և հաւատում ենք: Մեր ժամանակի վատ նշաններից մէկն էլ այն է, որ շատերը չեն ձգտում և չեն ցանկանում իրանց ներքին աշխարհից մի բան արտագրել մի ինքնուրույնութիւն մասին, ասում է նա.—այն իդէալներ, որ պէտք է համբարձել կապված լինի տեսական ամեն մի հայեացքի հետ և ապագայ կեանքի իւրաքանչիւր դժբաղդ կամ երջանիկ պատահարների դէմ անդրդելի մնալ: Մարդ պէտք է ունե-

պիտուի, այդ նշանաբանը թեկադրում է ուսումնական կյանքի մասին աստիճանական աշխատանք՝ պետական կուլտուրայի ասպարեզում։

Ջարմանայի չէ, որ «Новое Время» լրագիրը, անալիտիկական կրթությամբ և առաջին ձեռնարկով պոետիկական վերաբերություններով, այժմ ստիպված է այնպես փոխել դրան նշանաբանի բովանդակությունը, որ նա ուսումնական ստեղծագործական համաձայն համայնիչը դառնալու Ո՛վ չէ ցանկացել, որ այդ ստեղծագործությունը երևան գալու ամենալայն ծաղկում է իր համաձայն լուրջական այժմի, իր ներքին վերաբերմամբ զեկալար հանդիսանալու։ Սակայն այդ ստեղծագործությունը չէ հակասում Ռուսաստանում ապրող ազգությունների կուլտուրական գործունեությունը, այլ ընդգրկում է նրան։

ՄԱՍԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Մի օր օրն ար հայր Գամիան Վէյստե րի կեանքը»։ Թարգմ. Թիֆլիս, 1896.

Մարդու մէջ ուսած գաղանը, ինչպէս յայտնի է, մարդու թշուառութեան զգացումը պատճառ է։ Գաղանը անհերքելի է, բայց նրա մշտնջենաւոր կենդանութեան նշաններն են անգիտութիւնը և եսասիրտութիւնը։ Այդ է պատճառը, որ երբ երևան են գալիս անհասկացողութիւնը և անհասկացողութիւնը—գործողութիւնը անհասկացողութիւնը, որոնց մէջ սպանված է լինում գաղանը, ամբողջ մարդկութիւնը հիանում է նրա վրա և միաբերան վկայում է, որ նա այս աշխարհից չէ Բրիտանիայի կողմէն հոգին ու միտքն է ոչնչացնել մարդու մէջ նստած գաղանը և հաստատել նրա տեղ այն գաղափարը, որ մարդուն կենդանական կոպիտ օրգանիզմից դարձնում է հասկացողութիւն։ Բայց այնքան կարծի ու անհերքելի է մարդու ներքո, գաղանի բնականութիւնը, որ 19 դար անգաղաք գործ տեսնելով սրտի և մաշի հետ, քրիստոնէութիւնը այժմ էլ միայն անհասկացող է կարողացել հերոսացնել։ Այդ հերոսներից մէկն է հայր Գամիան, մի հասարակ կաթոլիկ քահանայ-միսիոնար, որի կենսանք կատարեալ անձնագործութեան պատկերն է ներկայացնում։ Ամենքին յայտնի է թէ ինչ զարհուրելի արտ է բորոտութիւնը։ Ամենահին ժամանակներից այս կատարել թշնամին գոյութիւն ունի և մինչև այժմ էլ անյաղթելի է։ Մարդը մի ուրիշ ճար չէ իմանում նրա դէմ, բայց եթէ հեռացնել վարակված թշուառներին և դատապարտել նրանց մի զօրնային կացութեան—հեռու մարդկային բնակութեան տեղերից։ Այնպիսին է սարսափ չը զգալ «բորոտ» անունը լսելիս։ Բայց անհասկացողութիւնը և անհասկացողութիւնը իմանալ թէ ինչպէս են ապրում, կամ, առելի ճիշդ ասած, ինչպէս են դանդաղ

«Ստեղծեցէք ձեզ իղէալներ, որովհետեւ այն ինչ որ դուք էք ստեղծում՝ դա կազմում է ձեր մարմնի և արեան մասը և դրա ներդրումը ձեր անհասկացողութեանը և գնահատելի։ Ստեղծեցէք ձեզ բարձր իղէալներ, հեռու և հակադաս նպատակներ, որպէս զի շուտով ինքնաբերական չը լինէք, եղբէր չարութեան ոչ թէ մեղի և թող մեղաւոր ձեռնարկներ, այլ վեհանքն անբաւականներ, որովհետեւ անբաւականութիւնն է այն աղը, որ պահպանում է երիտասարդական աշխարհահայացը փառելուց։ Վերջապէս ստեղծեցէք ձեզ իղէալներ և այդ իղէալներով ձեռք ձեռ կեանքի ամբողջ ընթացքը, ոչ մի իղէալ պատրաստ և անփոփոխելի չէ, մասնաւոր երիտասարդականը, որ անգաղաք գտնվում և կատարելագործվելու չըլնանի մէջ է։—այլ աճում և ձևափոխվում է մարդկային կեանքի զարգացման և կրթութեան հետ։ Կրթումը ես չեմ ուզում ասել թէ դուք բուրովին հեռու պէտք է մնաք հաստատուն իղէալներից, ձեր կեանքի ընթացքը որոշող լուստատ աստղերից։ Մենք ասում ենք անցողական ժամանակում, և անցողական չըլնանը, ինչպէս մի անգամ արդէն նկատեցի, վատ չըլնան է, յիշուել, մի ինչ որ գտնվում է անպարտաւոր և պատել, կարծես, ամբողջ մարդկութեանը և անասունների մէջը տատանվում է մի հաստատուն նեցուկ գտնել, որովհետեւ սպասում է իրենից «Ջարմանայի»-ին («Նորա»)։ Բայց, պարտնելով, այդ «Ջարմանայի» ինքն իրան չէ կարող գալ, այլ միայն ձեր միջոցով, իբրեւ սիւններ ասպաղաղի, ձեր իղէալների և կրթութեան հորհուրդ Այդ պատճառով կրկնում եմ դարձեալ, «կրթէք

կրթումը փառում և ոտի վրա ոչնչացնում հիւանդները, հետաքրքրողներին կարող ենք ցոյց տալ յայտնի վիպագրող Ռուլէսի պատմական գեղեցիկ վէպը, որի անունն է «Բէն—Հուր», ուր բորոտների զարհուրելի դժբախտութիւնը նկարագրված է տաղանգաւոր կերպով։ Հայր Գամիան ինքնայոթար կերպով իր կեանքի մեծ մասը անց է կացրել Սանդիլիեան կղզիների բորոտների մէջ, աշխատելով միսիոնարե թշուառների սիրտը, միակ նպատակ ունենալով՝ քայքայվող մարմնի աւերակների տակ կենդանի պահել մի քրիստոնէական համբերատար հոգի։ Կենսագրութիւնը, դժբախտաբար, չատ է համառու և միայն ընդհանուր գծերով է ցոյց տալիս թէ անձնագործութեան, համեստութեան և պարտաճանաչութեան ինչ հերոս էր հայր Գամիան, որ վերջը ինքն էլ վարակվեց և ամենամեծ յոթաբուրութեամբ դո՛ր գնաց ահուկ իրանգութեան։ Բայց այդ համառու պատմութիւնն էլ բաւական է ցոյց տալու թէ ինչ աննկարագրելի հրաշք է քրիստոնէական գլխաւորութիւնը։

Մեր ժամանակները մանաւանդ, մարդակերութեան, գաղանային վայրագ հակումների ժամանակ, երբ նոյն իսկ բարձրագոյն քաղաքակրթութիւնը ներկայացնում է մի անհոգի ժայռ, որի առաջ ի դուր են ալեկոծվում դո՛հերի աւերան գետերը, մեր ժամանակները, ասում ենք, ամեն մի հայր Գամիան հրեշտակ է և ոչ թէ հոգեղէն։ Եւ կարծում ենք, որ ամօթի զգացմունքը կորցնելու դժբաղդութեան չնթիւնարկված ամեն մի մարդ, կարգաւոր այդ անձնագործութեան պատմութիւնը, հնչում է ինչպէս կը գտնէ թէ ինչ դժան բան է իր մէջ նստած գաղանը։ Թարգմանութիւնը վատ չէ։

«Ան Դրե և Դիւն»։ Գիւլտուօվա։ Թարգ. Ռուբ. Մէլիք Մուսանյան։ Պետերբուրգ, 1896.

Մենք արդէն առիթ ենք ունեցել խօսել Պետերբուրգի հայ ուսանողութեան ժողովրդական հասարակութիւնների մասին։ Այս նոր գրքուկը, որ անում է անձրի և ձիւնի պատմութիւնը, կարգաւորում է նոյնպիսի հետաքրքրութեամբ, ինչպէս նախընթաց բնագիտական զրոյցները։ Պատմութեան ձեռք, միանգամայն մատչելի են, հետաքրքրութիւն են չարութեմ դէպի բնութեան երևոյթները։ Եթե հայտնաբերելու անկասկած է կը զրոյցին ներքին և արտաքին գեղեցկութիւնները։ Թարգմանութիւնը լաւ է։

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՅ

Յուլիսի 28-ին
Շուշին թատրոնական գործում աշխատում է յետ չը մնալ կենտրոնական քաղաքներից։ Նա

ձեզ, որովհետեւ կրթութիւնն է, որ մարդուն դարձնում է ազատ, ազատ հնից, որքան այդ հինը լուսաւոր մտքին հակառակ է, կրթութիւնն է, որ մարդուն դարձնում է համարձակ և ընդունակ ձեռք բերելու այն ամենը, ինչ որ նա է։ Նոր գիտութեան և ճշմարտութեան մտքով, կրթութիւնն է, որ չնորհում է մարդուն համարելու ինչ որ է։ Երբ ընդգծում այն ճանապարհներ, որոնք տարբեր ընթացքով դէպի մի և նոյն նպատակն են առաջնորդում։ Այն ասպաղան—այստեղ ևս ինձ թոյլ եմ տալիս անգրգելել օգտաբերական լինել—այս կրթութեանն է պատկանում, որովհետեւ դա է իսկական երջանկութեան աղբիւրը...»։

Յիգերի յօշոտած միւս հարցերի վրա այլ ես կանգ առնել չեմ կարող. իսկ ինչ վերաբերում է ամբողջ աշխատութեանն ընդհանրապէս, պէտք է նկատել, որ չը նայելով նրա մի քանի միակողմանի և մանաւանդ սանտիմենտալ հայացքներին—մի թանկագին գործ է և կարգաւորում է մեծ հետաքրքրութեամբ։ Խորհուրդ կը տայինք՝ գերմաներէն իմացող բոլոր հայ երիտասարդներին, եթէ հնարաւորութիւն ունեն, ձեռք բերել այդ գիրքը և կարդալ։

«Մշակի» խմբագրութիւնը՝ եթէ կը բարեհաճի թոյլ տալ մենք ի դէպ ենք համարում այստեղ մի համեստ կարծիք յայտնել։ Վերջին ժամանակներս մամուլի էջերում լոյս տեսան յօդուածներ հայ ուսանողութեան և անանձնապէս արտասահմանի ուսանողութեան մասին, որոնց ներկայ վիճակը շատ տխուր և պախարակելի

մի քանի տարիներից ի վեր ունի յարմար թատրոնական դահլիճ, որը գրաւում է բաւական հասարակութիւն, մասնաւոր մեր քաղաքի հոգեւորական և առողջարար կլիմայից օգտվող, ամառանոց եկողներին։ Այժմ մեզ մօտ թատրոնը պահանջ է դարձել ամեն դասակարգի համար։ Եւ այդ գործում մեծ դեր են կատարել Թիֆլիսի դերասանական խմբի շնորհալի անդամները։

Այժմ մեզ մօտ են եկել Թիֆլիսից դերասանուհի Փառանձեմ և դերասաններ Սարգսեան, Յարութիւնեան և Ստեփանեան։ Սրանց աջողութեան վերաբերմամբ կասկածում ենք։ Եթէ, յուլիսի 27-ին, այդ խումբը սիրողների մասնակցութեամբ ներկայացրեց Պարսեանի «Բաղդասար»-ը և «Կուռապատճառը ես էի»։ Մուտքի և խաղի մասին լուր միջոցով Օդեսոսի Յին կը խաղան «Շուշու բերդի հիմնարկութիւնը»։

Այսօր, խմբագրութեան թատրոնում, թուրք սիրողները, յօդուած նոր բացվելի ուսումնորդական ուսումնարանի կը տան մի ներկայացում, խաղալու են Ախուրովի «Հալի-Վարա» պիէսան։

Թեմական դպրոցի համար հրաւիրված բոլոր տեսչացուները հրաժարվել են. հրաժարվեց և պ. Արիստովմ Յովհաննիսեանը Բաթումից։

Մեր հասարակութեան լաւ ծանօթ Նիկոլայ Բէկ Մթաղեզեանը հաստատված է Շուշու նստարի պաշտօնում, պաշտօնավոր Մէլիք-Շահնազարեանի տեղ։

Այսօր տեղի պիտի ունենան քաղաքային ձայնաւորների լրացուցիչ անդամների ընտրութիւնները։

Արցախիցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարտաբաղաքի լրագիրների մէջ տպված է ուսուցչական հետաքրքրական գործակալութեան հետեւեալ հեռագիրը, յուլիսի 27-ից. «Բորոտայի առաջնորդ Բարթոլոմէոսը ընտրվեց (?) հայոց պատրիարքի տեղապահ»։ Այս այս կարծուր հեռագիրը գործակալութիւնը զլացել էր հայտնել Թիֆլիսի մամուլին։ Այդ Բարթոլոմէոսը՝ ծայրահեղ թիւրքամոլ, Էֆենդիական խմբի սիրելի Բարթոլոմէոս եպիսկոպոս Չառլիեանն է։

Մեզ հաղորդում են. «Կանձակի գաւառի Վալաքեանց գիւղի մօտերը, հազէտ իւրանովի մի բանի ժամանակ առաջ պեղումներ արեց։ Նա գտաւ դամբարաններում զանազան իրեր, որոնք հետազոտողի կարծիքով պատկանում են նախաքրիստոնէական շրջաններին։ Այդ իրերի մէջ աչքի են ընկնում մի քանի քարեայ սկանալ գոյններով և նկարագրվում թէ այդ նկարագրութիւնները ձիւղ են և արդարացի—խօսք անգամ լինել չէ կարող այդ մասին, որովհետեւ կոյր պէտք է լինել ներկայ ուսանողութեան պակասութիւնները չը տեսնելու։ Բայց ցանկալի կը լինէր, որ այդ պակասութիւնները մերկայացնելիս՝ նրանք արմատական պատճառներն էլ չօշարկէին (կամ գոնէ մտաւորական չը արկնէին)։ Եթէ այս երևոյթը տեղի ունենար՝ այն ժամանակ մեր քննադատ-թղթակիցներն ու յօդուածագիրները, կարծում ենք, աւելի չափաւոր կը լինէին ուսանողների վերաբերութեամբ իրանց աւրած պահանջներում։

Ո՛վ է հայ ուսանողը. նա իր աղբիւր և հասարակական միջավայրի պտուղն է, այն միջավայրի, որի մէջ գործող բոլոր միւս ֆակտորները լինի դա ընտանիքը թէ հոգեորականութիւնը, ուսումնարանը թէ գրականութիւնն ու մամուլը,—նոյնքան անմիջական դրութեան մէջ են, որքան և ինքը, ուսանողը։ Բայց կարելի է միթէ վաղ խաղող քաղել և տատակելը՝ թուղ. ասիական խաւար միջոցաւորում և կիսակիրթ ու բարբարոս բարբերով անված սերունդը կարող է միթէ միւսն աղամիջ այլակերպով, եւրոպականաւոր։ Ո՛չ, սա հրաշք կը լինէր, իսկ հրաշքների, անակնկալ սպասելիքների դարը վաղուց է անցել. այժմ ամեն տեղ թագաւորում է պատճառաբանութեան օրէնքը՝ իր անողոր և յաղթական ուժով։ Լաւ պտուղ ստանալու համար վերոյիշեալ ֆակտորները պէտք է բարեփոխել, այդ ծաւալը պէտք է պատուաստել։

Պարտք ենք համարում խոստովանել, որ մեր

(Урба, База), կաւայ խնդիրներ, սախոններ, ուլունքներ և այլն։ Իվանովսկի մտադիր է իր այս տարվայ հետազոտութեան արդիւնքը ներկայացնել համառու կերպով Ռիգայի հնարկական ժողովին, և ապա հասարակել մանրամասնօրէն առանձին գրքով։

Մեզ հաղորդում են, որ Շուշու թեմական դպրոցի հոգաբարձութիւնը հրաւիրել է իբրեւ տեսչի—պաշտօնակատար, քեմիայի դոկտոր Պոլոս Մէլիքեանին։ Ուսուցչական խմբի կազմութիւնը՝ հոգաբարձութիւնը որոշել է յանձնել տեսչի—պաշտօնակատարին։

ԳԱՆՁԱԿԻՅ մեզ գրում են. «Յուլիսի 21-ին մեր քաղաքը եկաւ թեմական տեսուչ Մեսրոպ Զահնայ Մելեանց, նպատակ ունենալով ուսուցիչների անվճար մնացած ուժեղների հարցը կարգադրել։ Այստեղից նա գնաց Գետալէն գիւղը՝ դպրոցական և եկեղեցական մասեանները ընկնելու և ուսումնարանը, համաձայն օրէնքի, նորից բանալու կարգադրութիւններ անելու։ Կիրակի օր, սուրբ Յովհաննէս եկեղեցում, ուր անգին բաղութիւն էր հաւաքված, թեմական տեսուչը մի քարոզ խօսեց գեղեցիկ կերպով բացատրելով ուսման բարձր նշանակութիւնը։ Պատարագից յետ քաղաքիս 4 եկեղեցիների ներկայ եղող ծխականները ստորագրութեամբ պարտավորվեցին եկեղեցիների յատուկ միջոցներով, առաջիկայ սեպտեմբերից ուսումնարաններ բանալ, 1884 թիւ Բարձրագոյն հաստատված կանոնների համաձայն—Հաստատադրութիւնից լսելով, որ երեցիկության Նախախանց 2200 րուբլի է յանձնել հոգաբարձութեան նախագահ հայր Թեմանեանցին ուսուցիչների չորս ամսվայ ուժերիւնը վճարելու համար»։

ԲՕՐԺՕՄԻՅ մեզ գրում են. «Յուլիսի 30-ին «Միւսերալի պրիկի» դահլիճում կայացաւ մի չքեղ ստահանալէս Մեծ Իլլիան Նիկոլայ Միլայովիչի հովանաւորութեան տակ։ Այդ պատահանդէսին ներկայ լինելու համար Թիֆլիսից եկել էր մեծ բաղմութիւն, մասնաւոր երիտասարդ օֆիցերներ։ Դահլիճի մուտքը և բոստոնգան գարգարված էր կանաչեւ րով, ծաղիկներով և զրդեանդներով։ Ամբողջ «պարկը», որը միշտ լուսաւորվում է էլեքտրական լույսով, այս անգամ չքեղ պատկեր էր ներկայացնում։ Պարերը չարունակվեցին մինչև ուշ գիշեր»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՁԻՆ ՏԵԿՆԻԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պարիզի «Le Journal» լրագիրը գրում է. «Կ. Պոլսում փչում է խենթութեան մի նոր քամի։

այս նկատողութիւնով ամենին մտադիր չենք ուսանողների վերաբերութեամբ վատաբանի դեր կատարել։ Մենք ինքներա, ապրելով այդ շրջանում, աւելի մօտից ենք զգում նրա պակասութիւնները, բայց դրա հետ միասին չենք կարող ուրախութեամբ ջնկատել, որ վերջերս՝ գոնէ գերմանական ուսանողութեան շրջանում, աչքի է ընկնում մի տեսակ անբաւականութիւն, անբաւականութիւններ կեանքի և հասարակական կարգերի դէմ, որ հակադարձ կերպով նշանակում է՝ անբաւականութիւն հէնց իր դէմ։

Յիգերի չեղած այս անբաւականութիւնը մասամբ արտայայտված տեսնելով հայ ուսանողութեան շրջանում՝ մենք մեզ թոյլ ենք տալիս նրա օպտիմիզմից էլ մի փոքրիկ բաժին վերցնել։ Այս, մենք վստահ ենք, որ անկման այս շրջանն անցողական է և կենսիկ առաջադէմ ոգին յաղթանակող, մենք հաստատում ենք, որ ժամանակի երկուքը՝ անկախ թմրութեան և անարժեքութեան միջավայրից՝ նոր բողբոջներ պէտք է արտադրի.—դա ապագայ սերունդն է, օժտված նոր եռանդով, թարմ և գործնական աշխոյժով։ Նրան է վիճակված, եթէ ոչ անդամաճատել, գէթ մասամբ ամօքել՝ մեր հասարակական կեանքի օրգանիզմը, մաշող հին վերքերը։ Այսօր այդ վերքերի կսկիծը առաջացրել է զբոսնորութիւն և խուլ անբաւականութիւն. վաղը դրանք հրապարակօրէն կարտայայտվեն, իսկ երբորդ օրը կսկսվի գործի՝ ցանկալի վերակենդանութեան շրջանը...

W.

կամենում են գործել կրեմլում այնպէս, ինչպէս գործեցին Հայաստանում, այն է խօստանալ մի քանի մեծ պետութիւններին պահանջներին փա՛մանակաւորապէս ազատելու համար և յետոյ ոչինչ չը կատարել: «Միթէ այս վերջին օրերս չը համարձակեցին ուղղել սուլթանի անունով հայոց պատրիարքին և խառն ժողովին մի հրա՛ման, որով նրանք պատասխանատու են հրատա՛րակվում հայերի դէմ գործած բոլոր ոճիրների համար: Եւ այսպէս, չը նայելով Ռուսաստանին և Ֆրանսիային տրված հանդիսաւոր խոստումներին՝ իրագործել, վերջապէս, Հայաստանի ընդհանրապէս օրէնքից դուրս են հրատարակում հայ ազգի ամենանշանաւոր ներկայացուցիչներին, յայտնի համարձակ ծաղրում են նրանց, որոնք միամտութիւն են ունեցել բաւականապէս սուլթանից ստորագրված և կընքված իրադրեւորութիւն:»

«Daily News» լրագրի վիճենայի թղթակիցը հեռագրում է, որ թիւրքական մի յանձնաժողովը գնաց Կ. Պոլսից Սիրիա, բանակցելու դրուզներին հետ և տեղեկանալու, թէ ինչ գնահատներ և պահանջներ են անում նրանք:

«Daily News» լրագրի Պարիզի թղթակիցը հեռագրում է. «Վճմեզ Բիզա այսօր երեկոյ թողել է իմ դռնապանին մօտ այցելուութիւն անելու: Նա վերադարձել է Անգլիայից և ուրեմն չէր կարող կախաճառով թօռաւոր կալանաւորի մէջ անձն է կղել:»

Բէյրութի Կ. Պոլսի գործակալը յուլիսի 29-ից հեռագրում է հետեւեալը. «Ֆրանսիական և իտալական զենայանքների ներկայացուցիչները դեկտեմբերին թիւրքաց յատուկ յանձնաժողովին, որ հայր Սալվաթորի և նրա ընկերակիցների սպանողը ոչ այլ ոք է, եթէ ոչ թիւրքաց զօրքերի գնդապետ Մազար բէյ: Այդ զեկուցումը հիմնված է այն պաշտօնական հաղորդագրութիւնների վրա, որոնց ներկայացուցիչ են ֆրանսիական զինուորական ներկայացուցիչը և իտալական հիւպատոսը, սակայն թիւրքաց պատգամաւորները չեն ընդունում այդ իրողութիւնը և Մազար բէյին պատասխանատու չեն համարում սպանութիւնների համար:»

Լօրդ Սոլսբիլի կիսապաշտօնական օրգան «Morning Post» լրագիրը բացատրում է, թէ ինչից է առաջացել անգլիական քաղաքականութեան փոփոխութիւնը: «Անգլիական քաղաքականութեան փոփոխութիւնը Բ. Գրան վերաբերմամբ ընտանի հետեւեալ է ուստաց քաղաքականութեան փոփոխութեան: Ռուսաստանը այժմ առաջ է տանում իր ծրագրերը ոչ միայնակ, այլ ցոյց է տալիս իր ուժեղ ազդեցութիւնը Կ. Պոլսում՝ Ֆրանսիայի հետ միացած: Երեքսկիտեան դաշնակցութիւնը չէ կարող դիմադրել երկպառակտեան դաշնակցութեան առանց պատերազմի երկկողմի, իսկ պատերազմը երեքսկիտեան դաշնակցութեան անդամներին աւելի լուրջ հանգամանք է թուում, քան Կրեմլ կղզու ճնշումը: Ռուսաստանը օգուտ է քաղում իր դիրքից, և Անգլիան, ի նկատի ունենալով պետութիւնների կազմման համախառնումը, ստիպված է միայն պատշտական յայտարարութիւններ անել կրէտական և ուրիշ (հայոց) հարցերի մասին:»

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻԲԻԱՅԻՅ

Կ. Պոլսից, յուլիսի 27-ին

Հեռագիրը իմացուցած է ձեռք արդէն իշխող Պատրիարքին հրաժարումին լուրը որ ահադին յուղումով լուսեցաւ ամբողջ Պոլսոյ մէջ յուլիսի 22-ի իրիկունը: Վերջին նամակովս, երկուշաբթի առտու, կը գրէի ձեռք որ խառն ժողովը տակաւին ստացած չէր Գաւառութեանց նախարարին ուղղած ծանօթ թագիր իրին պատասխանը. 15 օր անցեր էր, և կառավարութիւնը տակաւին կուշացներ իր պատասխանը, տեղապին անհամբերութեամբ ամէն մարդ խնդրին ելին կը սպասէր, նոյնիսկ վախ կար որ կառավարութիւնը պետական հարուածով մը տալալէ վարչութիւնը, իշխող Պատրիարքին հրաժարականը, քիչ մը անբացատրելի և անհասկանալի, փութացուց կառավարութեան սեկետեալ գաղափարին գործադրութիւնը:

Իրաւ է որ Պատրիարքին կացութիւնը չափաւորապէս էր վերջերս. կառավարութիւնը իր ամէն միջոցները գործ դրած էր անգործունէութեան դատաւարելու դիմքը, բազմաթիւ թագիր իր-նեւրուն տող մը պատասխան չէր տրուեր, վարչութիւնը, արդէն տկարացած, անհեշտելի թակարդի մը մէջ բռնուած էր. ուստի կանոնական նախարարին բերնով իրեն վերադրուած ալանդակ պատասխանատուութիւնը մերժած էր թագիր իր-նով մը, այսինքն դնելով որ եթէ կառավարութիւնը չարունակէ այդպիսի պատասխանատուութիւն մը բեռնել իրեն, պիտի հրաժարի, մինչդեռ կառավարութիւնը մասնաւոր դիտումով կ'ուշացներ իր պատասխանը, վարչութեան անգամներէն մէկ քանին կը հրաժարէին, ուրիշներ ալ Պոլսէն կը հեռանալայն:

Այն ինչորը այս անտող վիճակին մէջ էր, երբ իշխող Պատրիարքին հրաժարականը, յանկարծ մէջտեղ ինչպով, ուսմբի մը ազդեցութիւնը առաջ բերաւ երկուշաբթի իրիկուն, փա՛մը 10-ին միջոցները, Պատրիարքը իր Հիսար-Տիպի բնակարանը կանչել տալով Պատրիարքարանի թիւրքերէնի քարտուղար Կարապետ Խաչատուրեանը, անմիջապէս գրել կուտայ հրաժարականը, —պատճառաբանեալ հրաժարական մը, —կը ստորագրէ և կը գրիկ Սատրապմին: Կառավարութիւնը անմիջապէս կընդունի հրաժարականը. Սուլթանը իրաւ էր կը հանէ, որով կաղմալուծեալ կը հրատարակէ վարչութիւնը և կը հրամայէ որ հայ երեկները Պատրիարքարանին մէջ ժողով դուռնալով (մէ՛ ճ ի ս ը մ ի լ թ է պ է ր ա ն) ձեռնարկեն տեղապահի մը ընտրութեան:

Նուրեան էֆենդին ալ այստեսակ պետական հարուածի մը կը սպասէր երկար ժամանակներէ ի վեր. ու կ'ընար երեկայել թէ ինչ ուրախութեամբ իր թիկնապահներուն հետ Պատրիարքարան վաղեց, ուսկից վնասուած էր երկու տարիէ ի վեր:

Բայց արդար ըլլանք. Նուրեան ոչ միայն կը սպասէր այդ պետական հարուածին, այլ ինքն էր որ պատրաստեց դաշն. շատ խիստ աշխատեցաւ այդ արդիւնքին հասնելու համար: Մինչև հիմակ Պատրիարքն ու վարչութիւնը և կառավարութիւնը դէմ դէմ տեսանք, առանց Նուրեանին կառավարութիւնը բան մը չարժեք հայոց գործերուն մէջ:

Թրքաւէրներ խմբել Սոլդաթի ճառէն ի վեր կաշխատէր արդէն ամէն միջոցներով տապալել վարչութիւնն ու Պատրիարքը: Բոլոր մանրամասնութիւնները ժամանակին հաղորդած ըլլալով աւելորդ կը համարեմ յիշեցնել նորէն. Նուրեան և իր արքանակները ինչ միջոցի որ դիմեցին, զօրաւոր ընդդիմութեան հանդիպեցան. ոչ Միլեան քահանային բերանացի ըրողութիւնները, ոչ Վոյսի, Վառլա, և Վառլա մէջին հրատարակութիւնները, ոչ Նոնի Սիւսանի ֆիլիպի մէջ հրատարակուած «Լայրէթ» թիւրք թերթի մէջ տալած նախատական նամակները և ոչ իսկ հանրագործութիւններն ու Արքանա՛մ փաշային դիմումները կընին խախտել վարչութեան և Պատրիարքին դիրքը:

Նուրեան շատ լաւ հասկացաւ որ բոլորովին ամուլ պաշար մը կը մղէր. Պոլսոյ հայերը ներքուստ զօրաւոր էին, այնուհետև Պոլիս բնակող շայտաւորները կային, որոնք պէտք եղած առանց ցոյց տուած էին թէ իրենք պէ վերջապէս բան մը կարծէին: Ինչ ընել պէտք էր: Գարունը բերաւ և ամառուան սկիզբները Մեծ-Կղզի ժողովակներ կը կազմէին: Օր մըն ալ Նուրեանի և իր ընկերներուն ուղեղին մէջ լոյս մը ծագեցաւ. միջոցը գտած էին: Հետեւեալ օրը Նուրեան կերթար առանձին առանձին տեսնուել կառավարական պաշտօնեաներու հետ, մասնաւորապէս պաշտական գաղտնի խորհրդական Իզիթ Բէյին և ուստի կանոնական նախարար Նազըմ փաշային հետ: Պատրիարքը տակաւին կանգուն կը մնար, թէ և վարչութեան դիրքը չափ խախտած էր...

Երբ Պատրիարք մը կը հրաժարի, Սահմանադրութիւնը կը տրամադրէ, որ Կոստանյան և Գաղաթական ժողովները խառն խիստի մը մէջ կատարեն Տեղապահի ընտրութիւնը: Սուլթանը այդ ընտրութիւնն ալ չը վստահեցաւ. իշխող Պատրիարքին նախագահած ժողովներուն և պետական հարուածով մը կազմաւորուած հրատարակելով դա՛նոնք, Մէ՛ ճ ի ս ը մ ի լ թ է պ է ր ա ն (երեկներէն թիւ ժողով) անունին ներքէ հրաւիրեց հետեւեալ անձերը, որ Տեղապահի ընտրութիւնը կատարեն և ազգին գործերը վարեն «մինչև ցնոր տնօրինութիւն»:

Այդ անձերէն շատերը բաւական ծանօթ չուրէին իրենց մատուցած են: Եկեղեցականներէն՝ Բարթողիմէոս եպիսկոպոս Չամիչեան, Մեղի-Կալոս Սուրբանեան (Նիսիւնէի վատահամբաւ առաջնորդ), Վահրամ եպիսկոպոս Մանկուհի, Գաբրիէլ վարդապետ Չեմաճեան (պատր. փոխաւոր), Վեօրգ վարդապետ Նիքեան (Նիսիւնէի փոխաւոր), Միլեան Յովհաննէս աթուրէր և խակիւտարի Գաբրիէլ քահանայ: Աշխարհականներէն՝ Աբրահամ փաշա Նիսիւնէ, Նուրեան էֆենդի, Մաքսուտ Սեպուհ պէյ, Չալեան խիսա, Գարակոզեան Գրիգոր, Գաբամաճի Կարապետ, Կիւլպէնկեան Պատրիկ և Մանուկեան Տիգրան:

Այս անձերը հինգշաբթի օր փամը 8-ին գու՛մարուեցան Պատրիարքարան, կայսերական իրատէին համաձայն, Տեղապահի ընտրութիւն կատարելու համար: Նուրեան էֆենդին յաղթանակեց իր ճառագայթի, երբ Գաւառութեանց տեսուչ Չիլմէր պէյ պատրիարքարան գալով կը կարգաւ Սատրապմին Պոլսոյ տուն (հրամանաւորը), որով խալի Բիֆաթ փաշա կ'իմացնէ թէ «Լոյսիւնէ պատրիարքին հրաժարականը ընդունուած է և թէ ներկայ հրաւիրեալներուն կը յանձնարարէ կատարել Պատրիարքական Տեղապահի ընտրութիւնը, Կրօնական և քաղաքական ժողովներուն պաշտօնավարութեան յիշմը աւարտած և ժողովականներուն մէծ մասը հրաժարած ըլլալուն համար:»

Երբ տարի առաջ, Ալեքեանի հրաժարումէն ետքը, խառն ժողովը, որուն պաշտօնավարութեան յիշմը ոչ միայն լրացած, այլ անցած էր, երբ կը մերժէր պատրիարքական տեղապահի ընտրութիւն կատարել, կառավարութիւնը բռնի ստիպեց զինքը գումարուել և տեղապահի ընտրութիւն կատարել: Հիմակ խառն ժողովը դեռ վեց կատու ունի իր առջև, սակայն այդ բանը արգելք մը չէ կառավարութեան անձեռնհաս համարելու դիմքը, թրքաւէրներու գործունէութեան ընդարձակ աստղաբլ բռնաւոր համար: Նուրեան էֆենդին ուղեց որ այդ հինգշաբթի օր վերջացնէ տեղապահի ընտրութիւնը. «Կայսերական իրատէ կայ, կըսէր թիւրք կառավարութեան նշանակած ժողովին անդամներուն, պէտք է այսօր վերջացնել ամէն բանը. — «Կայսերական իրատէ կայ», կը կըրկէին Միլեան և ուրիշներ: Սակայն ժողովականներէն մէկը անին ընդիմացան. նշանակեց, զարմանալով երեկոյթ, Մանկուհի եպիսկոպոսը, որ խօսքը Նուրեանին ուղղելով ըսաւ. «Երբեք պատրիարքարան ոտք դրած չունէի. կայսերական իրատէն յարգելու համար էր որ եկայ, սակայն չեմ ներքեր որ այդ իրատէն խոճիս վրայ ճնշուած ընէ:»

Մէ՛ ճ ի ս ը մ ի լ թ է պ է ր ա ն կը կընայով վերջական բան մը որոշել, այսօր նորէն խիստի գումարուած է Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ:

Նուրեան լուր մը տարածած է որ սուլթանը 3,000 զրուշ ամսական և խակիւտար բնակելու թոյլտուութիւն տուած է իշխող Պատրիարքին: Թէ որ աստիճան ստող է այս լուրը, չենք կրնար գիտնալ: Չմոռնալ ըսել որ իշխող Պատրիարքին հրաժարումին երկրորդ օրը Ալեքեան այցելութիւն տուաւ Գաւառութեանց նախարարին: Այդ միջոցին Բարթողիմէոս եպիսկոպոսն ալ պաշտօն կը յաճախէր:

Պ—ի

ՆԱՄԱԿ ՖԻՆԱՆՍԻՅ

Պարիզ, յուլիսի 23

Օրագիրներուն քաղաքական խմբագրականները գրեթէ ամեն օր նուիրուած են Արեւելեան խնդրին: Հիմա ֆրանսական մամուլը միատեսակ լեզու մը կը գործածէ. յայտնի է թէ զրամը չէ որ օրագիրները կը մղէ կամ կը կաշխատէ հաւանորէն արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ մշակուած է, ասիա թէ ոչ կարելի չէր այսպիսի միաբան ներդաշնակութիւն մը լսել: Առաջին նամակով մը, մէկ ամիս առաջ, կըսէի թէ «Թանա՛ի և «Ֆիլիսոփ» յօդուածները մասնաւորապէս ուշագրաւ են, իբր ներշնչուած ար-

տաքին գործերու նախարարութեան: Օրէ օր աւելի կը չեչտուի այդ ուղղութիւնը, մինչև իսկ գրական թերթներն ալ մի և նոյն մղումէն կը վարին: Իբր նմուշ կը գտնէք «Լ'Էքս-դը-Բարի» և «Լը Ժուռնալ» գրական մեծ թերթերուն քաղաքական տեսութիւնները, որոնք գրեթէ մի և նոյնն են «Մարթէն»-ի կամ «Թանա՛ի» գրածներուն:

Օսմանեան պետութեան ամբողջութիւնը անխուս պահել, իսկ վարչութիւնը հիմնովին բարեփոխել, ահա ինչ օր կը պաշտպանէ ֆրանսական մամուլը, և ինչ օր եթէ գործադրութիւնն աստիճանի նպատատար է մեզի համար: Ֆրանսական օրագրութեան զլիւսաւոր ներկայացուցիչներէն ոմանք, ինչպէս նաեւ քաղաքական անձնաւորութիւններ շատ բացորոշ կերպով յայտարարեցին այստեղ գտնուող հայերու թէ՛ մենք պէտք է յուսանք—եթէ այդքանով կը գոհանանք—Լիբանանի կազմակերպութեան նմանօր վարչութիւն մը Հայաստանի համար: Սուլթանին վեհապետական իրաւունքներուն չը դըպչի, Թուրքիոյ ամբողջութիւնը պահպանել և միանգամայն քրիստոնեայ ժողովուրդը հանդիստ պահել, ահա ինչ օր կարելի է ընել Լիբանանի նման կազմակերպութիւններով:

***

ՆԱՄԱԿ ԾՈՏԻԱՆԻՅ

Էջին բուրգ, յուլիսի 1/13-ին

Այժմ Զապական ընկերակցութիւնն, որոյ նախագահն է Արիպիլի դուքսը, Այվաթիոյ բոլոր զլիւսաւոր քաղաքներուն մէջ ճիւղեր հաստատելու, շարունակում է իր օգտակար գործունէութիւնն ի նպատակ Հայաստանի խեղճ կարօտելոց և արդէն մեծ գումարներ զրկած է սովելոց՝ բրիտանական հիւպատոսներու ձեռամբ:

Լաիսպոլիսի մէջ Օր. Չոքմէի Մարջալ կաղմած է մի Վանանց օժանդակ յանձնարումը, որ ամեն կողմ ժողովներ կազմելով, և Տը. Գիւլժի և Մը. Սիւրի տեսակներէն և Հայկական նամակներու հաղորդու օրինակներ ամեն տեղ զրկելով, յառաջ բերած է մի դարմաշալի ուղևորութիւն Այվաթիոյ կանանց մէջ: Այս հայտնէր կանայք արդէն մեծ քանակութեամբ գրամ և զգեստեղէն ուղարկած են Օր. Ֆիլիպիլին և այլ միաբնակարէններու: Մի նոր կարգադրութեամբ, սոյն միաբնակարէններէն ընդունում են և լաւ գնելով վաճառում են հայ կանանց ասեղնազարդութիւններու:

Կաղկոյի ճիւղի քարտուղարն, Օր. Անի Մարջալ, հայկական պատկերներու մի խիստ հետաքրքրական հաւաքածոյ կաղմած և մոգական լապտերի լուսանկարներու վերածած է, զոր մի տակալ բացատրութեամբ հանդերձ, քաղաքէ քաղաք զրկելով ժողովներու մէջ ցոյց կը տրուին մեծ յաջողութեամբ:

Բ. Ա.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԲԵՐ

Բէյրութից գրում են «Temps» լրագրին, յուլիսի 12-ից. «Թուրքաց իշխանութիւնը հրատարակեց մի պաշտօնական հեռագիր, որ թիւրքաց զօրք մեծ յաղթութիւն է տարել դրուզներին դէմ: Նայելով այդ հեռագրին՝ դրուզները իբր թէ 6000 հոգի են կորցրել և մասնաւոր շատ չէյ խել: Սակայն ուրիշ աղբիւրներինց ստացված տեղեկութիւնները չեն հաստատում այդ լուրը. թէ և դրուզները ստիպված են եղել յետ նահանջել, բայց թիւրքաց զօրք չափ խոյր զոհեր տալուց յետոյ միայն կարողացել է ստիպել նրանց այդ քայլը անելու: Գրուզները կուռում են ամենայնուամայն կերպով, լաւ իմանալով թէ ինչ է սպասում իրանց, եթէ յաղթվեն. Սուլթան չըջականերում նրանք կարողացել են երկու կահնուսուր բառապանք կալանաւորել: Կարծում են, որ թիւրքերը չեն կարող այդպէս չուտով ոչնչացնել դրուզներին դիմադրութիւնը:

—Անգլիայի բռնած զրքը կրէտական հարցում լուրջ մտահոգութիւն է պատճառում եւրօպական մամուլին: Վիեննայի «Presse» լրագիրը հարց է տալիս, «Արեւօք եւրօպական խաղաղութեան փտանգ է սպառնում», և պատասխանում է ոչ բոլորովին հանգստացնող մտքով. բայց «Kölnische Zeitung» գտնում է, որ Անգլիայի վարմունքը կարող է լուրջ վտանգների աղբիւր լինել:»

— «Times» լրագիրը քննելով այն հարցը, թե զուգահեռ հարկաւոր լինի պաշարել կրեւտէ կղզու ամբերը, հետեւեալ կարծիքն է յայտնում այդ մասին. «Այ՛նքին ժամանակակից փորձը պէտք է ստիպի Անգլիային մի փոքր սկեպտիկական վերաբերվել միւս պետութիւնների գործունէութեան: Սակայն, նախ քան իր գրաւոր նաւերն ուղարկելը, Անգլիան պէտք է համոզված լինի, թէ այն պետութիւնները, որոնք հարկաւոր են զանազան դիմել ստիպողական միջոցների, կարող են եւրաշխաւորել թէ ընդհանուր խորհրդով հարկաւոր համարված միջոցները կիրառւորվեն: Անգլիան չը պէտք է մտածայ ճակատան գործերը եւ նրանից չէ կարելի այժմ սպասել, որ նա կատարի սովորական ժամդարմարայի գերը:»

ԻՍԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Անգլիական «Daily News» լրագիրը Կ. Պոլսի թղթակիցը հաղորդում է, որ ֆրանսիական զեւարան Կամբոնին աջողվել է համոզել սուլթանին մի նշանաւոր նաւեր անել Պարսիցի Լուրի թանգարանին: Այդ նաւերը թաղկացած է բազմական զանազան արժանագրութիւններից եւ ուրիշ հնութիւններից: Սակայն Կ. Պոլսի հնագէտները շատ անբաւական են այդ զեւերից: Եթէ Բերլինից, Պետերսբուրգից, Լոնդոնից դիմեն եւ կարողանան նոյնպէս ստանալ հնութիւնների մի մասը, այն ժամանակ Կ. Պոլսի նշանաւոր թանգարանը, որ իսկապէս մի հարուստ եւ աչքի ընկնող հիմնարկութիւն է, կազարտանայ եւ կը կորցնի իր ներկայ գիտական հետաքրքրութիւնը: Պէտք է ներկատել, որ ամերիկացիների եւ ֆրանսիացիների վերջին տարիներս կատարած հետազոտութիւնները նոր լոյս են սփռում Բաբելոնի եւ Քաղդէայի վրայ, եւ երբ լոյս տեսնեն՝ առաջ կը բերեն մեծ հետաքրքրութիւն եւ նոյն իսկ հիացումն:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՐՈՒԹԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՊՈՒ. 31 յուլիսի: Յուլիսի 30-ին, երեկոյեան, այրվեց եղբայրներ Մանաֆօնի նախկին գործարանի զտողական մասը:

Կ. ՊՈԼԻՍ. 31 յուլիսի: Դիվիզիայի գէներալ Խրաթիմ Էլեշիմ փաշան, որ նշանակված է Կրէտի զորքերի հրամանատար, մեկնեց իր պաշտօնատեղին:

Կ. ՊՈԼԻՍ. 31 յուլիսի: Անապոլիսում տեղի ունեցած զեւերի պատճառով, սուլթանը հրաման է տուել զապաւոր մասնատական ազգաբնակչութեան դիտարկելու: Ձիւնի փաշային յանձնարարութիւնով ուղարկելու նպատակն է՝ քննութիւն կատարել գործերի եւ կրեւտական ազգային մարտի աշխատութիւնների ընդհանուր վիճակի մասին, որպէս զի յետոյ առաջարկվեն անհրաժեշտ միջոցները:

ԼՈՆԴՈՆ. 31 յուլիսի: Համայնքների ժողովում Զեմբլերեն հերքեց Կիւրուս կղզին Ռուսիային վերադարձնելու միտքը:

ԼՈՆԴՈՆ. 31 յուլիսի: Հարաւային-աֆրիկեան զորքերի մասին քննութիւն կատարելու նպատակով, պարլամենտը ընտրեց մի մասնաժողով՝ 15 անդամից բաղկացած:

Կ. ՊՈԼԻՍ. 31 յուլիսի: Զմիւռնիայից մինչեւ Կասովա երկաթուղու չինութեան կապաւորումը, ֆրանսիական քաղաքացի վախճորսկին գերի է տարվել մի աւազակային խմբի ձեռքով, որ պահանջում է 4,000 լիւրա վրկանք: Երկաթուղու չինութեան վաղու ժամկէտը յատկացրել է հարկաւոր գումարը: Ֆրանսիական զեւապանը առաջադրութիւն է արել Բ. Դրան:

ԱԿԻՐՈ. 31 յուլիսի: Կիրակի եւ երկուշաբթի ամբողջ եղբայրներ հրահրեցել են խօսքաւոր լով 268, եւ մեռել—322 հոգի:

ԻԴԳԱ. 1 օգոստոսի: Հնադիտական ժողովը բացվում է օգոստոսի 1-ին, կոմսուէի Ուլարովայի նախագահութեամբ: Կոմսուէի անդամ է ընտրվել մի քանի անձանց հետ միասին եւ գիտական վիթրոլով:

ԹԵՀԵՐԱՆ. 1 օգոստոսի: Յուլիսի 31-ին, ժողովրդի խուռն բաղմունքի ներկայութեամբ, մահվան պատժի ենթարկվեց կախաղանի միջոցով Նասրէդին Դաֆի պանդուրը:

ՍՏՈՎՃՈԼՄ. 1 օգոստոսի: Հրատարակված է Անգլիայի, յուլիսի 22-ից ուղարկված հեռագիրը. «Սպասարկել մի քանի օր կանգնած է դադարվել: Ամեն բան պատրաստ է: Առ այժմ ամեն բան գնում է, ինչպէս ենթադրվում էր, բայց քաղաքի շարունակում է փել հիւսիսից:»

ՕՏԱՎԱ. 1 օգոստոսի: Կառավարութիւնը ստացել է հետեւեալ զեւերը: Վիկտորիայից (բրիտանական կղզւորդիւն). Վլոյ. գործակալը ստացել է երկու հնդկական վատագներից տեղեկութիւն, թէ Անգլիայի օգտակարները տեսնվել է հիւսիսային լայնութեան 55 1/2 աստիճանի եւ արեւմտեան երկարութեան 127 2/3 աստիճանի տակ:»

ՆԵԱՊՈԼ. 1 օգոստոսի: Խոսքական գահաժա-

ռանքը մեկնեց Բեֆօ, որտեղից պէտք է ծովային ճանապարհորդութիւն կատարէ Միջերկրական ծովի վրայ:

ԱԹԵՆԵՐ. 1 օգոստոսի: Ծածուկ կերպով կրէտէ փախած սպաների ետեւից ուղարկվել էր մի նաւ, որը հասաւ նրանց Ցերիկո կղզու մօտ: Սպաները մերժեցին հնազանդել կառավարութեան հրամանին, սպառնալով, որ կ'ընդգրկուեն ուժով եւ շարունակեցին իրանց ճանապարհը:

Կ. ՊՈԼԻՍ. 1 օգոստոսի: Բ. Դրան յայտարարութեան համաձայն, Ձիւնի փաշային արված է արտակարգ լիազորութիւններ: Մասնաւորապէս թաղարկված է նրան լայնակել կրեւտական պատգամաւորների հետ այնպիսի գիշումների մասին, որոնք չեն հակասում հայեպէս զաշնագրի հիմունքին: Ձիւնի փաշան լիազորութիւն ունի պատմի ենթարկել Անապոլիսում տեղի ունեցած զեւերի հեղինակներին:

Երկու փոխադրական նաւեր են ուղարկված Տրապիզոն եւ երկուսը—Սպանիկի ծովախորշը Միլլէ ցեղի քիւրդ հեծեալազորի քիւրդեր փոխադրելու համար:

ԼՈՆԴՈՆ. 1 օգոստոսի: Համայնքների ժողովը մերժեց իրանդական հողային ըրլի վերաբերմամբ լոյզերի պաշարի արած եւ կառավարութեան կողմից բողոքված բոլոր փոփոխութիւնները:

ԻՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՅԱՅՆՈՒՄ Է

ՊԱՇԱՎԱԿԱՆ Ա. Ամիրխանեանց. Դուք ուղարկել եք աւելորդ 5 բուրլի. բարեհաճեցեք կարգադրել թէ ինչ անենք:

ԲԱՊՈՒ. Տ. Մարգարեան: Դուք ուղարկել եք աւելորդ մի բուրլի: Կարգադրեցեք ինչ անենք:

ՂՈՒՐԱՆ. Միլլա Ամիրխանեան. Եթէ ձեր ուղարկած 10 բուրլի պէտք է հաշուել Միլլա Ամիրխանեանցի լաւամտեղացին, այն ժամանակ 5 բուրլի աւելորդ էք ուղարկել: Բարեհաճեցեք բացատրել:

ԹԵՀԵՐԱՆ. «Շաւիղի» խմբագրութեան: Ախալցխայից, Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը ուղարկել է մեզ մի նամակ, որով զանազանում է, թէ Կուր, հակառակ նրանց ցանկութեան, շարունակում էք ուղարկել «Շաւիղ» ընկել լիւն ընթերցողներին: Մենք արամադիր ենք լ. յոճեալ, որ դա մի թիւրիմացութիւն է, եւ «Շաւիղի» խմբագրութիւնը չէ հետևում թիւթիւի հայոց փողոցային թերթերի խմբագրութիւնների սովորութեան, որոնք անդադար տալէջ տարի, ուղարկում են սրան կամ նրան լրագիր, չը նայած դժբաղդ ստացող բողոքներին, եւ անվերջ մեծութիւն:

ՈՒՐԱՆ. Ուղարկ Ա. Մ. Պ. Մեհր շատ հուրհալալ ենք ձեր թղթակցութիւնների համար. սակայն երբ նրանց մի մասը չեն տղարկում, դա մեզանից անկար պատճառով է: Տեղական կամ թիւթիւի աշխի զեւերի մասին ուղարկած ձեր հետաքրքրական թղթակցութիւններից, որը հրաւար է մենք ուրախութեամբ կը ստագրենք: Ծարունակեցեք գրել, միայն ներքին կրեցեք նախ մի երեսի վրայ գրել եւ մի փոքր էլ պարզ: Ձեր ձեռագիրը դժուար է կարդացվում:

Խմբագիր՝ ԱԼԷԲԱՍԱՆԻ ԲԱԼԱՆՔԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԻԿԷԱՍ ԱՐՄԻՐՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊՏԶԱՆՏԱՏՅՈՒՆ ԷԿՍՏՐԱԿՏ
Բ. ԿԵՍԵՐ ԵՒ ԸՆԿ. ՄՍՍԿԱՆՈՒՄ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐՈՒԹԱՐԱՆ
տալիս է կատարելապէս թաղանթիկ հիւնակի գոյնի եւ համի խմբից:

ՄԱՍԵՆ ՏԵՂ ԵՒ ԲՈԼՈՒՐ
աւելի նշանաւոր աւետարանների մօտ:
(25) 1—3

ՄԻ ՀԱՅՈՒՆԻ

Կամենում է դատար տալ 7—12 տարեկան աղջիկ—երեխաներին, ՌՈՒՍՏԵՐԵՆ ԵՒ ՖԻՆԼԱՆԴԵՆ ընդունելից եւ ՄՈՒԶԻԿԱՅԻՑ: Յանկանում է ԳՐԼ Խաւարպէս ուրիշ քաղաքներում: Հասցեն. Старо-Арсенальная улица, № 9.
(№ 89) 1—3

Յայտնում եմ խորին հուրհալալութիւնս այն քաղաքի բարեկամներին եւ ընկերներին, որոնք իրանց զաւակներին յայտնեցին ինձ թէ հեռագրիւնով եւ թէ նամակիւնով իմ հանգուցեալ եղբայր տեխնոլոգ-ուսանող Դաւիթ Տէր-Սարգսեանի մահաւան առթիւ:
1—1 Միլլա Տէր-Սարգսեան

ԱՐԴԵՆ ՊԱՏՐԱՍՏԷ
ՅՏՈՎԱԿԻ «ДЪЛЯТЕЛИ ЗОЛОТА» զեպի
Թարգմանութիւնը: 1—1

ՀԱՐԿԱՌՈՐ Է ՎԱՐԺՈՒՀԻ

Խմացող հայոց եւ ուսաց լեզուները, երեխաներ պատրաստելու համար: Աւարտած լինի միջնակարգ դպրոց: Մանրամասնութիւնները նամակով կարելի է տեղեկանալ դիմելով Станица Тенгинская (Куб. Обл.) Николаю Сату-няну.
(№ 89) 1—2

ԼՂՍ ՄԵՍԱԼ
ՀՐԹԱՐՈՒՄԹԱԿԵՐ
ԸՆԶԵՆԱԻՐԸ

(Պոէմա)
Տեղիակի կենսագրութեամբ եւ կարեւոր տեղեկութիւններով, երկու պատկերով համառօտեց

Յարու թիւն Միլլա մասնէանց
ԳԻՆԸ 15 ԿՊՊ.

Վաճառվում է բոլոր հայ գրավաճառանոցներում:
(№ 87) 3—3

Թաւրիկի դպրոցների համար հարկաւոր են ՎԱՐԺՈՒՀԻՆԵՐ ԵՒ ՌՈՒՍՏԵՐԵՆԻ ՌԻՍՏԻՑԻՑ: Գիմել Սարգսեան «Հիւսիս»
№ 4: (№ 86) 2—2

ՄՍՍԿԱՆ ԵԿՈՂՆԵՐԻ

ՀԱՄԱՐ

Քաղաքի կենտրոնում, ԲՕԼՃԱՅԱ ԴՄԻՏՐՈՎԿԱ (Большая Дмитровка) փողոցի վրայ արվում են

ՎԵՐՍԱԼ

Շքեղ կերպով կահաւորված ՀԱՄԱՐՆԵՐ: Բնակիւնների համար կան ամեն տեսակ յարմարութիւններ: ՏԵԼԵՖՈՆ, ՎԱՆՆԱՍտացվում են ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՌՈՒՍԱՅ լրագիրներ եւ այլն: ԳՆԵՐԸ ՉԱՓԱՌՈՐ ԵՆ:
14—20 (№ 62) Բ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆՑ

Ծախվում է

ՄԱՇԻՆԱՆ «ԿԻԼԻԿԻՆ»

Կահարատիւնով խոհանոցի պարագաներով եւ բոլոր յարմարութիւններով: Գօլովիակի Պրոսպեկտ, № 12: (№ 87) 3—4

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՐՕՄԱՄԻՍ“

Բարձրագոյն հաստատված 1881 թիւն

Ա. Պետերբուրգում, Большая Морская, № 37.

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳՂՈՒՄ 25.500,000 ՐՈՒԲԼԻ

Ընկերութիւնը ընդունում է:

ԿԵՆՏՐՈՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այսինքն դրամադրի եւ եկամուտի ապահովութիւն ընտանիքի համար, կամ ձերութեան ժամանակ, օժիտ աղջկերանց համար, ստիպեալաւ երեխաների համար եւ այլն. առանձին չափաւ պայմաններով. ապահովագրութեան մասնակցում են ընկ. օգտին:

Առ 1-ին յունվարի 1896 թ. «ՐՕՄԱՄԻՍ» ընկերութիւնը ապահովագրած ունի 35.563 անձ,—91.406.948 ՐՈՒԲԼԻ գումարի:

ԴՃԲԱՅՑ ԴԷՊԵՐԵՑՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս առանձին անհատների նոյնպէս եւ հաւաքական անձանց, այն է—գործարաններում ծառայողների, բանտերների եւ այլն՝ նաւաղեցրած վճարներով՝ հնորհիւ զիվիզիտի, օրը վճարներից դուրս է հաշվում:

ՀԻՐԵՅԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ամեն տեսակ չարժանի եւ անչարժ կաշեքի (չինութիւնների, մեքենաների, ապրանքի, կահ-կարասիքի եւ այլն):

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

գետային, ցամաքային եւ ծովային. նաւերի ապահովագրութիւն.

Ապահովագրութիւն ընդունվում է Ա. Պետերբուրգում (Большая Морская, соб. д. № 37.) Թիֆլիսում Սերգիեյեւսկի փողոց, № 6. Եւ զանազան քաղաքների գործակալութիւններում.

Նոյնպէս կարելի է ստանալ ապահովագրական տոմսակներ դժբաղդ զեւերից, երկաթուղիով կամ չոգենաւով ճանապարհորդած ժամանակ, երկաթուղային կա-յարաններում եւ ծովամատչելիներում:

(№ 89)

(.) 28—52

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Չ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ՏԱՍՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց եւ պատրաստել զործնական ճանապարհորդ հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատեստատ անի:

Աւանդելի առարկայք արանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուրքանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի եւ բանկային), 4) Թուրքանութիւն համրիչի վրայ, 5) Առևտրական Թղթակցութիւն, 6) Առևտրական եւ մուրհակի կանոնադրութիւն եւ 7) Գեղարդութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 16-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 2-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչեւ 11-ը, եւ երեկոյեան 4-ից մինչեւ 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սոյախում, Ալեքսանդր ֆրիդմանի տանը, № 9, Սերգիեյեւսկայա եւ Նազարեայա փողոցների անկիւնում: Շրջափրկ եւ կանոնները կարելի է ստանալ ձրի ապէս եղբ. Ծովանոյնների բանկային գրասենեակում եւ կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисть, С. П. Мануэльянцу.

(Ե. շ.) № 73

10—25